

N:o 2.

Ank. till Riksd. kansli den 24 febr. 1891, kl. 2 e. m.

Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskotts utlåtande n:o 2, i anledning af väckt förslag om ändring i förordningen angående expeditionslösen den 7 december 1883.

I motion (n:o 135) har herr J. W. Lindh från Torneå domsaga anført: att enligt 2 kap. rättegångsbalken och förordningen angående ändring i vissa fall af gällande bestämmelser om härads ting den 17 maj 1872 vore stadgadt, att i domsaga, der två tingslag äro förenade till en domsaga, två ting årligen skola hållas, det ena, vårtinget, emellan tjugonde dag jul och midsommar, samt det andra, höstetinget, emellan september månad och Thomedag; att i § 16 af förordningen angående expeditionslösen vore i afseende å expeditioners tillhandahållande vid underdomstol på landet föreskrifvet, bland annat, att expedition skall vara att tillgå för lagtima ting å den för tingets afslutande bestämda dag eller, der sak, hvari expedition utfärdas, blifvit handlagd samma dag, inom fjorton dagar derefter; att af dessa stadganden, jemförda med hvarandra, följde, att handling, som å vår- eller hösteting ingifves till häradsrätt, kan komma att hos domhufvanden kvarligga under flera månader, och att, om en dylik angår lagfart, in-teckning, äktenskapsförord, testamente eller lösöreköp, den enskilde, genom handlingens aflemnande, icke sällan för tillfället måste afhända sig snart sagdt allt hvad han egentligen eger, enär, derest handlingen förkom-

mer, det understundom blefve för den enskilde omöjligt att återfå en dylik handling eller erhålla godtgörelse för den förlust, som i sådant fall för honom tillskyndats; att det därför måste vara angeläget, att den enskilde så skyndsamt som möjligt återfår en dylik handling, som för honom kan vara af så högt värde; att, hvad beträffar förmyndare-ärenden, det ej sällan vore högst angeläget, att åtgärder af förmyndare kunde skyndsamt vidtagas, hvadan expedition jemväl i dylika ärenden borde vara att tillgå utan uppskof; samt att alla de ärenden, som omnämnas i förordningen angående särskilda protokoll öfver lagfart m. m. den 16 juni 1875, syntes i allmänhet vara af den enkla beskaffenhet, att desamma genast, vid anmälan, borde kunna vinna slutlig handläggning.

På dessa skäl har i motionen hemstälts om den ändring i gällande förordning om expeditionslösen, att expedition i ofvanomförmälda ärenden, som under ting anmälas, skall vara att tillgå sist inom fyra veckor efter den dag, då ärendet hos domstolen anmälts.

Utskottet anser sig till en början böra erinra, att de lagrum, som i motionen åsyftas, hafva i hithörande delar följande lydelse:

2 kap. 1 § rättegångsbalken.

»I härad skall häradshöfding ting hålla å rätten tingsstad tre gånger om året: första gången om vintern, emellan tjugonedag jul och april månad: andra gången om sommaren, emellan Walborgs och midsommars dag: tredje gången om hösten.»

Förordningen den 17 maj 1872.

§ 1. I tingslag, som ensamt utgör en domsaga, så ock der två tingslag äro till en domsaga förenade, skola årligen hållas två lagtima ting, det ena, vårtinget, emellan tjugonedag jul och midsommar, samt det andra, höstetinget, emellan september månads början och Thomedag.

§ 2. Utgör tingslag ensamt en domsaga, skall häradsrätten der hålla allmänna sammanträden, under vårtinget sex gånger och under höstetinget fyra gånger, nemligen — — — — —

§ 3. Äro två tingslag till en domsaga förenade, hålle häradsrätten i hvardera tingslaget allmänna sammanträden, under vårtinget tre gånger och under höstetinget två gånger, nemligen — — — — —

Förordningen angående expeditionslösen den 7 december 1883.

§ 16. Vid underdomstol på landet skall expedition, som utan särskild begäran bör utfärdas, vara att tillgå:

a) för lagtima ting eller särskildt sammanträde, hvarå sådant ting avslutas, å den för tingets avslutande bestämda dag, eller, der den sak, hvari expeditionen utfärdas, blifvit handlagd samma dag, inom fjorton dagar derefter;

b) för annat allmänt sammanträde under lagtima ting i slutligen afgjort mål inom fjorton dagar efter beslutets afkunnande, men i annan sak senast vid nästa allmänna sammanträde eller, der sådant icke under tinget hålles, å den för tingets avslutande bestämda dag.

c) för urtima ting eller annan extra förrättning inom sex dagar efter förrättningens avslutande.

§ 17. Handling, som inlemnas till myndighet och hvilken vederbörande är berättigad återfå, vare återställd på det sätt och i den ordning, rörande expeditioners tillhandahållande är föreskrifvet.

Innan utskottet öfvergår till yttrande öfver den nu föreliggande motionen, tager utskottet sig friheten påminna om en annan motion, som i viss mån berör samma ämne, som nu väckts till behandling, nemligen den som under 1889 års riksdag (n:r 14) väcktes inom Första Kammarén af herr A. H. Ölander.

De båda tillfälliga utskott, ett från hvar kammare, till hvilka herr Ölanders motion remitterades, hafva anført: att det för de rätt sökande borde medföra trygghet och någon gång afsevärd fördel att kunna genast eller efter mycket kort tid återfå viktiga handlingar, som till domstol inlemnats, och att det väl låte tänka sig, att genom mindre omsorgsfull vård från expeditionshafvandenans sida eller genom vådeld eller annan olycka en till domstol ingifven handling kan gå förlorad, innan den hunnit utlemnas till vederbörande, och att skada derigenom någon gång kunde uppstå, ehuru en mycket lång tids erfarenhet gifvit vid handen, att de farhågor, man i sådant hänseende tror sig kunna hysa, i ganska ringa grad bekräftats af verkligheten.

I enlighet med de båda nämnda utskottens hemställningar har Riksdagen i skrifvelse den 1 maj 1889 till Kongl. Maj:t anhållit, att Kongl. Maj:t täcktes taga under ompröfning, om ej lagstadgande borde utfärdas, hvarigenom sökande, som för vinnande af in-teckning eller annat ändamål till landtdomstol ingifvit handling, berättigas att emot

aflemnande af en utaf domhufvanden i orten bestyrkt afskrift deraf inom viss kort tid, efter det beslut i ärendet meddelats, återfå handlingen.

Sedan öfver denna Riksdagens framställning infordrats yttrande från hofrätterna, hvilka samtliga, såsom härvid fogade bilagor A, B och C utvisa, afstyrkt bifall till densamma, samt från alla domhufvande, har Kongl. Maj:t, såsom af herr justitieombudsmannens senast afgifna embetsberättelse pag. 163 inhemtas, den 10 oktober 1890 funnit Riksdagens ifrågavarande framställning icke föranleda någon åtgärd.

Af rikets 116 domsagor lyda, som bekant, under svea hofrätt 55, under göta hofrätt 44 och under hofrätten öfver Skåne och Blekinge 17.

Den förändring i rättegångsordningen, åsyftande en snabbare lagskipning vid häradsrätterna, som skedde genom förordningen den 17 maj 1872, eger för närvarande, om nemligen Vesterbottens norra domsaga och Luleå domsaga, i hvilka nämnda förordning för vissa tingslag gäller, men för vissa icke, inberäknas, tillämpning i 22 af domsagorna under svea hofrätt, i 29 af domsagorna under göta hofrätt och i samtliga 17 domsagorna under hofrätten öfver Skåne och Blekinge, eller sammanräknadt i 68 domsagor. Antalet af de domsagor, der ting allenast efter gamla ordningen ännu hålles, utgör alltså 48, af hvilka 33 lyda under svea hofrätt och äro belägna 4 i Stockholms län, 2 i Upsala län, 1 i Södermanlands län, 1 i Vermlands län, 4 i Örebro län, 2 i Vestmanlands län, 4 i Kopparbergs län, 1 i Gefleborgs län, 4 i Vesternorrlands län, 4 i Jemtlands län, 3 i Vesterbottens län och 3 i Norrbottens län, samt 15 lyda under göta hofrätt och äro belägna 3 i Östergötlands län, 1 i Kronobergs län, 1 i Hallands län, 2 i Göteborgs och Bohus län, 4 i Elfsborgs län och 4 i Skaraborgs län. I samtliga de domsagor, till antalet 33, hvilka utgöra allenast ett tingslag, äro, enligt utskottets mening, de rättsökande, med stöd af här ofvan citerade §§ 16 och 17 i gällande förordning om expeditionslösen, redan nu berättigade att från häradsrätten utbekomma expedition, som utan särskild begäran bör utfärdas, samt dertill hörande handling af hvad slag den vara må:

1) om saken blifvit handlagd å det särskilda sammanträde, hvarå ting afslutas, inom 14 dagar derefter;

2) om saken handlagts å sådant sammanträde under lagtima ting, som ej är slutsammanträde, och, om saken blifvit slutligen afgjord, inom 14 dagar efter beslutets afkunnande;

3) om saken handlagts å sådant sammanträde under lagtima ting, som ej är slutsammanträde, men saken ej blifvit slutligen afgjord, vid nästa allmänna sammanträde, eller, der sådant icke under tinget hålles, å den för tingets afslutande bestämda dag; och

4) om saken handlagts vid urtima ting eller annan extra förrettning, inom sex dagar efter dess slut.

För rättsökande inom dessa sistnämnda 33 domsagor innebära alltså nu gällande stadganden en rätt i allmänhet att från häradsrätten utfå expedition och återbekomma ingifven handling i vissa fall inom respektive 14 och 6 dagar och i andra fall inom fyra veckor efter det ärendet handlades och handlingen ingafs.

I de domsagor åter, till ett antal af 35, hvilka bilda två tingslag, hafva rättsökande i ifrågavarande hänseende en så till vida ogynnsammare ställning, att de, i fall saken handlagts vid allmänt sammanträde under lagtima ting, som ej är slutsammanträde, men icke slutligen afgjorts samma dag, densamma handlagts, ej äro berättigade utfå expeditionen med tillhörande handling förr än vid nästa allmänna sammanträde i tingslaget, hvilket ej infaller förr än 8 veckor derefter.

Då således såsom regel kan antagas, att rättsökande, med stöd af nu gällande lag, böra från häradsrätt utfå expedition och ingifven handling i 33 domsagor senast inom fyra veckor efter ärendets handläggning och handlingens ingifvande, samt i 35 domsagor senast inom åtta veckor efter ärendets handläggning, *och då* denna tid, som tvifvels utan i de fall, då rättsökande derom framställer begäran, förkortas genom ett välvilligt tillmötesgående från domarens sida, synes temligen väl afpassad, helst om man tager hänsyn dertill, att de af motionären framhållna ärenden ingalunda alltid äro af en enkel beskaffenhet, utan tvärt om ofta äro ganska invecklade, så lärer giltig anledning ej förefinnas att med afseende å förhållandena i de nu nämnda 68 domsagorna besluta en lagförändring, helst denna, om den ginge i syftet af förevarande motion, i vissa fall skulle blifva för rättsökande ogynnsammare, än nu gällande lag bestämmer.

Betänkligare för de rättsökande är onekligen förhållandet i de 48 domsagor, i hvilka tingsordningen ännu icke är i enlighet med förordningen den 17 maj 1872. I dessa domsagor kan inträffa hvad motionären framhåller, eller att en sökande, som vid t. ex. vintertingets början i medlet af januari inlemnar en handling till häradsrätten för någon dess åtgärd eller gör en ansökning i ett förmynderskaps- eller annat ärende, hvarken utfår expeditionen i ärendet eller återbekommer den ingifna handlingen förr än vid vintertingets slut, eller flera måna-

der derefter. Önskligt vore det, att, hvad dessa domsagor angår, de af motionären framhållna olägenheter kunde undanrödjas; men härvid möta stora svårigheter, äfven om det eljest skulle befinnas lämpligt att nu besluta särskild lagstiftning i ett ämne, som detta, för vissa, ganska spridda delar af landet. Olägenheterna i ifrågavarande afseende bero hufvudsakligen på de säregna förhållanden, som i de flesta af dessa domsagor förefinnas med afseende å samfärdsmedel och dylikt.

I svea hofrätts utlåtande i anledning af Riksdagens ofvan omförmälda skrifvelse anföres följande, som utskottet anser sig särskildt böra framhålla: att i de nordligaste domsagorna tingsställena ligga belägna på 20, 30 ja ända till 40 mils afstånd från domarens bostad; att denne nödgas utsätta tingen eller åtminstone vissa af dem i omedelbar följd efter hvarandra, så att på en och samma resa flera ting må kunna för rättas och de tidsödande resorna i möjligaste mån inskränkas; att af samma anledning domaren ock plägar i sammanhang med tingsresorna ombesörja sådana extra förrättningar, som det åligger honom att hålla på de orter, hvilka ligga i hans väg; och att i följd af detta bruk, som äfven längre ned åt landet icke är sällsynt, och hvilket, såsom ledande till en välbehöflig hushållning med tiden, svårligen lär kunna eller ens böra afskaffas, det mången gång kan inträffa, att, när domaren återkommer till sin bostad, icke blott sex dagar utan äfven längre tid förflutit efter det de ordinarie rättegångsdagarne vid det först hållna tinget gått till ända.

Efter dessa upplysningar lär det ej låta sig göra att för domarena i sistomnämnda domsagor genom lag förkorta den tid, nu gällande bestämmelser utsätta för expeditions och till häradsrätt ingifven handlings utlemnande till vederbörande rättsökande.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt och med hänsyn jemväl till Kongl. Maj:ts här ofvan omförmälda, den 10 sistlidne oktober meddelade beslut i en fråga, som med förevarande har ett visst sammanhang, får utskottet hemställa,

att ifrågavarande motion icke må föranleda någon åtgärd.

Stockholm den 24 februari 1891.

På utskottets vägnar:

G. BRUZELIUS.

Bil. litt. A.

Till Konungen.

I underdånig skrifvelse den 1 maj 1889 har Riksdagen anført, hurusom i en inom Riksdagen väckt motion framhållits den osäkerhet, som vore förenad dermed, att en för vinnande af in-teckning eller annat ändamål till domstol, särskildt till häradsrätt, ingifven handling under lång tid vore anförtrodd åt expeditionshafvandes vård. För vinnande af in-teckning och lagfart, inprotokollering af lösöreköp och äktenskapsförord, bevakning af testamente med mera erfordrades nemligen enligt lag, att sökanden till domstolen inlemnade i hufvudskrift den handling, som utgjorde föremål för ansökningen. Det vore naturligt, att handlingen ej omedelbart vid inlemnandet kunde i protokollet inskrivas eller åtecknas bevis om den med densamma vidtagna åtgärden, utan måste för sådant ändamål kvarlemnas i domstolens vård. Enligt nu gällande förordning om expeditionslösen skulle handlingen derefter tillhandahållas sökanden samtidigt med den utskrifna expeditionen i ärendet, eller vid rådstufvurätt inom sex dagar och vid häradsrätt vid tingets slut. Sökanden vore sålunda under tiden i mistning af handlingen och kunde icke utöfva tillsynen öfver och värden om densamma. Det vore visserligen sant, att handlingen härunder vore i offentlig myndighets förvar, hvilket i allmänhet ansåges vara och må hända också i många fall verkligen vore fullt betryggande, men vid närmare betraktande af de förhållanden, hvarunder handlingen af domstol innehades, och de åtgärder, som derunder måste med densamma vidtagas, kunde man ej underlåta att erkänna, att den säkerhet, man väntat finna för handlingens sorgfälliga bevarande, lemnade åtskilligt öfrigt att önska. I många fall vore expeditionshafvandens tillgångar otillräckliga att godtgöra den skada, som genom förlust af handlingen kunde den rättsökande tillskyndas. Det kunde äfven sättas i fråga, huruvida tjenstemannen kunde anses skyldig vidkännas skada, som uppkommit allenast till följd af det förfarande han ansett sig böra iakttaga för protokollets uppsättande, expeditionens utskrifvande med mera, så vida han ej härvid kunde anses hafva visat en allt för påfallande vårdslöshet eller öfverskridit hvad för ändamålet må hafva varit erforderligt. Det funnes

äfvén fall, då det vore uppenbart, att tjänstemannen icke hade någon skuld i handlingens förstörande, utan detta vore att tillskrifva en ren olyckshändelse, såsom till exempel vid den brand, som år 1888 öfvergick staden Sundsvall, hvarvid förstördes, bland annat, en mängd för inteckning, lagfart med mera till häradsrätterna inom Medelpads östra domsaga ingifna originalhandlingar.

Enligt Riksdagens åsigt skulle det för de rättsökande otvifvelaktigt medföra trygghet och någon gång afsevärd fördel att kunna genast eller efter mycket kort tid återfå viktiga handlingar, som till domstol inlemnats. Utarbetandet af ett större ting kräfde ofta en tid af två till tre månader, och det torde må hända ej böra uteslutande bero af domarens välvilja, hvilken endast af försynthet i många fall ej påkallades, att rättsökande kunde inom en ej allt för lång tid återfå ingifna handlingar. Riksdagen, som ansåge, att någon förkortning af den tid, inom hvilken till stadsdomstol ingifna handlingar kunde återfås, ej lämpligen borde ega rum, funne det deremot vara synnerligen önskvärdt, att någon föreskrift meddelades, hvarigenom de ofvan framhållna olägenheterna, hvad landtdomstolarne anginge, kunde så vidt möjligt afhjelpas. Dervid torde dock böra iakttagas, dels att, derest till landtdomstol ingifven handling skulle återställas inom kortare tid än för närvarande vore stadgad, tillika med originalhandlingen borde lemnas afskrift, hvilken för att bereda trygghet mot misstag borde vara af domhafvanden i orten till riktigheten bestyrkt, dels ock att den tid, inom hvilken till landtdomstol ingifna handlingar finge återfordras, ej borde bestämmas kortare än sex dagar efter slutet af ordinarie rättegångsdagarne vid det ting, då handlingen inlemnades.

Med anledning af hvad sålunda blifvit anfördt har Riksdagen anhållit, det Eders Kongl. Maj:t täcktes taga under ompröfning, om ej lagstadgande borde utfärdas, hvarigenom sökande, som för vinnande af inteckning eller annat ändamål till landtdomstol ingifvit handling, berättigades att mot aflemnande af en af domhafvanden i orten bestyrkt afskrift deraf, inom viss kort tid, efter det beslut i ärendet meddelats, återfå handlingen.

Genom nådig remiss den 12 juli 1889 har Eders Kongl. Maj:t anbefallt hofrätten att efter vederbörande häradshöfdingars hörande afgifva underdånigt utlåtande öfver Riksdagens förevarande framställning.

Då hofrätten, efter att hafva infordrat yttranden från samtliga domhafvande i de under hofrätten lydande domsagor, nu går att för egen del yttra sig i denna fråga, kan hofrätten ej annat än medgifva, att åtskilliga olägenheter vidlåda den vid landtdomstolarne vedertagna,

dels på lag och dels på gammal häfd grundade ordning, enligt hvilken de af enskilde till rätten för vidtagande af någon dess åtgärd ingifna, ofta mycket värdefulla handlingar till en början under rättegångsdagarne förvaras i obevakade, mot inbrott och eldfara föga skydd erbjudande tingslokaler, derefter forslas längre eller kortare vägar från tingsstället till domarens hemvist och derifrån åter tillbaka till tingsstället, samt under expeditionstiden ej sällan för inskrifning i protokollet utlemnas till oansvarige och ovederhäftige personer. Hvarken för allmänheten eller för domaren innefattar ett sådant tillvägagående den trygghet, som motsvarar handlingarnas betydelse och värde.

Ingen af dessa olägenheter skulle emellertid i någon mån undanrödjas genom den af Riksdagen ifrågasatta åtgärd, som endast afser förkortande af den tid, under hvilken handlingarna för uppsättande af protokollet och expeditionernas utskrifning förvaras i domarens bostad. Under denna tid torde emellertid faran för handlingarnas tillintetgörelse vara jemförelsevis ringa. Oafsedt ett eller annat ytterst sällan inträffande olycksfall af större omfattning, liknande det, som nu synes hafva gifvit särskild anledning till Riksdagens framställning i ämnet, torde det ej med skäl kunna påstås, att de viktiga handlingarna, medan de ligga orörda i domarens hemvist, löpa större fara, än sedan de tagits om händer af sina egare. Det kan därför med skäl sättas i fråga, huruvida det är just denna fara, på hvars undanrödjande lagstiftaren har att i främsta rummet rigta sin uppmärksamhet, och huruvida alltså ur trygghetens synpunkt något resultat af nämnvärd betydelse skulle stå att vinna genom någon som helst åtgärd i den af Riksdagen anvisade riktning.

Men Riksdagens framställning kan ock hafva ett annat, visserligen icke af Riksdagen med full tydlighet uttaladt, men dock säkerligen underförstådt och af många domhåfvande, som i ärendet yttrat sig, kraftigt framhållet syfte. Med den utveckling affärlifvet nu mera på många håll hos oss tagit, och med de fordringar på skyndsam behandling och expedition det ställer på offentlig myndighet i de fall, då sådan myndighets medverkan behöfver anlitas, måste det tvång, som nu gällande bestämmelser pålägga den, hvilken anlitar rättens åtgärd till exempel för en in-tecknings beviljande, att i regeln låta in-teckningshandlingen utan användning under flera månader hvila i domarens förvar, kännas ganska tryckande och i många fall ådraga honom verklig skada. Huruvida Riksdagens förslag är egnadt att i detta förhållande medföra någon verklig förbättring, är en fråga, som väl förtjenar öfvervägas.

Riksdagens förslag innefattar ett ovilkorligt berättigande för alla rättsökande att vid alla landtdomstolar återfå handlingar af hvad slag som helst, de der ej äro af beskaffenhet att enligt lag böra i rättens vård qvarstanna, inom viss mycket kort tid, förslagsvis beräknad till sex dagar från slutet af de ordinarie rättegångsdagarne vid det ting eller allmänna sammanträde, då handlingen ingifvits. Då man svårigen lärer kunna finna någon allmängiltig grund, efter hvilken tiden kunde bestämmas olika för olika domstolar, och tidsbestämmelsen följaktligen måste blifva sådan, att den under alla förhållanden varder tillräcklig äfven för de med inskrifningsärenden mest betungade och i öfrigt i följd af utsträckning och läge mest svårskötta domsagor, har hofrätten att tillse, hvilka förpligtelser i förevarande syfte skäligen kunna åläggas den, som i en sådan domsaga handhafver rättsvården.

I rikets nordliga delar, der tingsställena kunna vara belägna på tjugu, trettio, ja ända till närmare fyratio mils afstånd från domarens bostad, nödgas domaren utsätta tingen eller åtminstone vissa af dem i omedelbar följd efter hvarandra, så att på en och samma resa flera ting må kunna förrättas och de tidsödande resorna i möjligaste mån inskränkas. Af samma anledning plägar ock domaren i sammanhang med tingsresorna ombesörja sådana extra förrättningar, som det åligger honom att hålla på de orter, hvilka ligga i hans väg. I följd af detta bruk, som äfven längre ned åt landet icke är sällsynt, och hvilket, såsom ledande till en väl behöflig hushållning med tiden, svårigen lärer kunna eller ens böra afskaffas, kan det emellertid mången gång inträffa, att, när domaren återkommer till sin bostad, icke blott de sex dagarne utan äfven längre tid förflutit efter det de ordinarie rättegångsdagarne vid det först hållna tinget gått till ända.

Hemkommen från tingsresan, har domaren att till åtlydnad af föreskrifterna i förordningen angående expeditionslösen omedelbart ombesörja uppsättning af expeditioner i sådana mål, der under rättegångsdagarne beslut meddelats, mot hvilket part anmält sig vilja fullfölja talan, eller genom hvilket part fått sig förelagdt att något fullgöra, då expeditionen skall vara att tillgå i förra fallet inom sex dagar, efter det anmälan skett, och i det senare så tidigt, att fullgörandet må kunna medhinnas. Utslag i mål angående häktad skall sist inom sex dagar efter afkunnandet afsändas till vederbörande, hvadan det ofta vidlyftiga protokollet i dessa mål måste genast uppsättas, justeras och utskrifvas. Beslut i egodelningsrättsärenden skola inom fjorton dagar vara skiftesmannen tillstälda, och äfven öfver konkursförhör bör protokoll skyndsamt hållas vederbörande till handa. När härtill kommer

domarens åliggande att utan dröjsmål utfärda gravationsbevis, som under rättegångsdagarna begärts, samt sådana besked om domstolens beslut angående ersättning åt vittnen i brottmål, som omförmälas i kungörelsen den 4 juni 1886, och att föra en ofta vidlyftig brevexling, hvartill material hopat sig under hans frånvaro, inser man lätt att äfven i domsagor, der domarens återkomst från tinget ej fördröjes af andra förrettningar eller af ovanligt långa resor, den beräknade tiden af sex dagar kan gå förbi, innan det arbete ens hinner börjas, hvilket enligt Riksdagens uppfattning då bort vara afslutadt.

Detta arbete är i sig sjelft ingalunda af den art, att det kan, äfven sedan domaren begynt mera ostördt egna sig deråt, utföras inom någon synnerligen knappt utmätt tidrymd. Af de förhandlingar, som föregingo riksdagsskrifvelsens aflåtande, finner man Riksdagens afsigt hafva varit den, att till rätten ingifven handling skulle återställas först sedan den blifvit försedd med bevis om den åtgärd rätten i anledning af densamma vidtagit. För att detta skall kunna ske inom kortare tid, än som nu är bestämd, fordras först och främst att ett beslut i ärendet skall vara af rätten fattadt och afkunnadt under tingets eller sammanträdet första rättegångsdagar. Detta möter redan under nuvarande förhållanden i många fall stora svårigheter. Ofta nog äro de handlingar, som företes till styrkande af en persons åtkomst till fast egendom, vare sig att det sker för lagfarts- eller inteckningsändamål, af så vidlyftig, invecklad och oredig beskaffenhet, att de påkalla en mycket tidsödande granskning, hvilken i domstolen svårigen kan åstadkommas utan intrång på den tid, som bör egnas åt de egentliga rättsförhandlingarna. Stundom finnas ansökningshandlingarna ofullständiga och i behof att af sökanden kompletteras. I många fall kan något beslut ej meddelas, innan domaren fått tillfälle att undersöka hvad om den ifrågavarande fastigheten finnes antecknad i de i hans hemvist förvarade fastighetsböckerna. Utan sådan undersökning kunde det till exempel hända, att rätten förnyade en inteckning, som förut dödats enligt inteckningsförordningens 23 §. Skulle nu, i dessa och liknande fall, domaren nödgas i domstolen arbeta under det tryckande medvetandet deraf, att det åligger honom att inom mycket kort tid efter meddelande af beslut återställa handlingen, försedd med bevis om rättens åtgärd, tvingas han, af farhågan att detta ej skall låta sig göra, till att vida oftare än eljest skulle skett tillgripa den fullt lagliga utvägen att i domstolen tillkännagifva, det beslut i ärendet kommer att meddelas vid nästa sammanträde eller vid tingets slut. Det blir då från denna tidpunkt, som tiden för handlingens återlemnande kommer att räknas, och en bestäm-

melse i det af Riksdagen angifna syfte har i sådant fall icke förbättrat, men väl försämrat den rättssökandes ställning.

Såsom regel kan man ej föreskrifva, att en till rätten ingifven handling skall återlemnas med åtecknad bevis om rättens åtgärd, innan ärendet blifvit infördt på sin rätta plats och under sitt bestämda nummer i det protokoll, dit detsamma hör, samt detta protokoll jemte tillhörande beslut justerats. Visserligen kan det, såsom erfarenheten ådagalagt, låta sig göra att i ett mindre, af domarens ompröfning beroende antal fall utlemna en handling med bevis om rättens åtgärd, innan samtliga vid tinget eller sammanträdet förut handlagda, till samma protokoll hörande ärenden, hvar under sin §, i vederbörlig ordning införts i protokollet. Men genom en ovilkorlig föreskrift, som utan tvifvel skulle göra det nödvändigt för domaren att för medhinnande af expedition af allt, som kunde begäras i förtid expedieradt, i stor skala använda metoden att uppteckna delar af protokollet på lösa blad för att af dessa, sedan handlingar och expeditioner utlemnats, sammansätta protokollet, skulle den reda och ordning, som till allmänhetens trygghet bör råda i allt hvad till inskrifningsväsendet hör, till den grad äfventyras, att en sådan föreskrift icke kunde af några omständigheter rättfärdigas. Den tid, som bestämmes för handlingarnas återlemnande, bör därför ej vara kortare, än att åtminstone småprotokollen hunne dessförinnan uppsättas och justeras, och detsamma måste antagas gälla om stora delar af domboken, då enligt Riksdagens åsigt alla till rätten, i hvad ändamål som helst, ingifna handlingar, som part egde återfå, skulle återbekommas inom den föreskrifna tiden. Då man af domhafvandenans yttranden inhemtar, att i vissa domsagor intecknings- och lagfartsärendena under de större tingen uppgå till ett antal af trehundra till sexhundra, torde man finna, att i dessa domsagor ensamt småprotokollens uppsättande och justering medtager en tid, som snarare får räknas i månader än i dagar.

När handlingar, som till rätten ingifvas, böra förses med stämpel, förfares vanligen så, att stämpelbeläggningen verkställes af domaren, som i sin ordning uttager stämpelbeloppet af sökanden, när handlingen återställs till denne. Att med åsidosättande af detta, till allmänhetens beqvämighet vedertagna bruk, domaren skulle begagna sig af den honom i förordningen angående stämpelafgiften medgifna rätt att vägra mottaga handlingar, som icke äro behörigen försedda med stämpel, kan numera svårligen sättas i fråga. Domaren bör sålunda hädanefter som hittills gå allmänheten till handa i detta hänseende. Men dertill fordras att från landtränteriet rekvirera stämplor och att för utrönande af

stämpelbeloppet å fångeshandlingar till fast egendom inforra taxeringsbevis, hvilka sällan åtfölja lagfartshandlingarna. Begge dessa åtgärder kräfva sin tid, och derigenom undanskjutes ytterligare den tidpunkt, då handlingarna kunna till de sökande återställas.

När till allt detta kommer, att domaren måste använda mycken tid på kollationerandet af de ingifna afskrifterna, hvilka det skulle åligga honom att vidimera, blifver det uppenbart att, derest alla sökande skola ega lika rätt att i särskild ordning påyrka utbekommande af hvilka handlingar som helst, tiden för återlemnandet måste bestämmas så lång, att den i det närmaste sammanföle med det nu stadgade. En väsentligare förkortning af denna tid skulle endast ingripa störande i den af mångfaldiga rättsliga och icke rättsliga bestyr tidtals öfverhopade domarens arbete, och detta utan motsvarande gagn för allmänheten. Ty rättigheten att före nu stadgade tid återfå ingifna handlingar kännes säkerligen icke af flertalet sökande såsom något verkligt behof. I ett mindre antal fall är visserligen en större skyndsamhet af nöden, men i sådana fall undandraga sig, efter hvad hofrätten inhemtat, domarena icke att, då de derom anmodas, efter bästa förmåga gå sökande till handa. En sökande kan på detta sätt komma i besittning af handling och expedition till och med före den tid, då han enligt en på grund af Riksdagens framställning utfärdad föreskrift skulle blifva der-till berättigad.

Hofrätten anser sig alltså icke kunna tillstyrka utfärdandet af några bestämmelser i det af Riksdagen antydda syfte.

Den remitterade handlingen jemte de af hofrätten inforrade yttranden varda härmed öfverlemnade.

Bil. litt. B.

Till Konungen.

I anledning af en inom riksdagen väckt motion, hvari framhållits den osäkerhet, som vore förenad dermed, att en för vinnande af in-teckning eller annat ändamål till domstol, särskildt till häradsrätt, ingifven handling under lång tid vore anförtrodd åt expeditionshafvanden- s vård, har Riksdagen, enär det, enligt dess åsigt, otvifvelaktigt skulle för de rättsökande medföra trygghet och någon gång afsevärd fördel att kunna genast eller efter mycket kort tid återfå viktiga handlingar, som till domstol inlemnas, uti underdånig skrifvelse den 1 maj 1889 hos Eders Kongl. Maj:t anhållit, det Eders Kongl. Maj:t täcktes taga under om-pröfning, om ej lagstadgande borde utfärdas, hvarigenom sökande, som för vinnande af in-teckning eller annat ändamål till landtdomstol ingifvit handling, berättigades att, emot aflemnande af en utaf domhafvan- den i orten bestyrkt afskrift deraf, inom viss kort tid, efter det beslut i ärendet meddelats, återfå handlingen.

Jemlikt Eders Kongl. Maj:ts befallning i remiss den 12 juli 1889 har hofrätten från vederbörande härads höfdingar infordrat underdåniga yttranden öfver Riksdagens framställning och får, efter tagen känne- dom af nämnda yttranden samt af hvad i frågan vid riksdagen före- kommit, härmed afgifva eget underdånigt utlåtande öfver samma fram- ställning.

Då den motion, som föranledt Riksdagens skrifvelse och afser, att handling, som till domstol ingifvits, skulle genast och utan afvak- tande af domstolens beslut kunna återbekommas mot afskrift och præ- sentatum å handlingen, icke vunnit Riksdagens godkännande, anser hofrätten sig endast hafva att yttra sig öfver det af Riksdagen fram- ställda förslag, som afser, att handling skulle kunna återbekommas först inom viss kort tid, efter det häradsrättens beslut i ärendet med- delats.

Enär en stor del ansökningsärenden, åtminstone bland dem, som angå lagfart eller in-teckning, äro af den invecklade och vidlyftiga be- skaffenhet att den noggranna granskning af dithörande handlingar, hvilken måste förutgå beslutets meddelande, icke kan utan stor tids- utdrägt företagas genast vid inlemnandet af den handling, hvarpå an-

sökningen grundas, eller under rättegångsdagarne; och då beslut i många ärenden ej heller kan meddelas, förrän domaren haft tillfälle efterse, huruvida anteckningarne i fastighetsböckerna, som icke utan stort besvär och risk kunna medföras till de olika tingsställena, lägga hinder i vägen för ansökningens beviljande, måste i sådana fall domaren uppskjuta beslutets meddelande till tingets slut eller nästa sammanträde. Under tiden måste handlingen förblifva under domarens vård och kan således först återställas på samma gång som expeditionen i ärendet utlemnas. Derest ett lagstadgande i den af Riksdagen ifrågasatta riktning blefve utfärdadt, torde det kunna antagas, att äfven i enklare fall, deri beslut eljest kunde genast eller under rättegångsdagarne meddelas, domaren, i ovisshet huruvida han kunde medhinna att inom kortare tid än nu är stadgad uppsätta och låta utskrifva protokollet samt förse handlingen med bevis om dermed vidtagen åtgärd, ofta komme att begagna sig af utvägen att uppskjuta afkunnandet af beslut jemväl i sådana ärenden. Men vid detta förhållande skulle den tid, under hvilken handlingarne förblefve i domarens förvar, ingalunda förkortas, utan komme sannolikt beslutens afkunnande och i följd deraf äfven handlingarnes återställande att fördröjas längre än för närvarande är förhållandet inom åtskilliga af de under denna hofrätt lydande domsagor.

Då Riksdagens förslag således icke synes kunna leda till det dermed åsyftade ändamål, finner hofrätten sig icke kunna tillstyrka bifall till detsamma.

Den remitterade skrifvelsen jemte de från vederbörande härads höfdingar inkomna yttranden varda i underdånighet bifogade.

Jönköping den 21 februari 1890.

Bil. litt C.

Till Konungen.

Hos Eders Kongl. Maj:t har 1889 års Riksdag i skrifvelse den 1 maj samma år i underdånighet anhållit, att Eders Kongl. Maj:t täcktes taga under ompröfning, om ej lagstadgande borde utfärdas, hvarigenom sökande, som för vinnande af in-teckning eller annat ändamål till landtdomstol ingifvit handling, berättigas att, emot aflemnande af en utaf domhafvanden i orten bestyrkt afskrift deraf, inom viss kort tid, efter det beslut i ärendet meddelats, återfå handlingen.

I remiss den 12 sistlidne juli har Eders Kongl. Maj:t befalt hofrätten att, efter vederbörande häradshöfdingars hörande, afgifva underdånigt utlåtande öfver Riksdagens förevarande framställning.

Ordinarie häradshöfdingar under hofrätten samt fiskalerna i denna hofrätt A. W. A. Hagander och C. G. Uggla, hvilka förvalta härads-höfdingeembete, Hagander i Gärds och Albo härad och Uggla i Norra Åsbo härad, hafva öfver framställningen afgifvit infortrade utlåtanden, hvilka härmed bifogas.

Hofrätten, som anser sig endast böra afgifva yttrande så vidt angår de under hofrättens domvärjo hörande domsagor, hvilka samtliga utgöras af ett eller två tingslag, och af sådan anledning icke ingår i bedömande af huruvida särskild lagstiftning uti ifrågavarande syfte må erfordras för öfriga domsagor, finner med afseende å de stora olägenheter, som, enligt hvad vederbörande underdomare anført, utan tvifvel skulle följa af en förkortning af den tid, inom hvilken, jemlikt stad-gandena i §§ 16 och 17 i gällande förordning angående expeditions-lösen, till domstol ingifven handling skall återställas, sig böra i underdånighet hemställa, att Eders Kongl. Maj:t måtte finna föreliggande framställning, så vidt angår förstnämnda domsagor, icke böra föranleda vidare åtgärd.

Kristianstad den 10 december 1889.
